

Ēš puokarē laikū

1.

Vēršou koknelēs, šonkindams dongti, vērē, taškies kažkuoks vērals. Lēipsnuos lēižovē laižē jouda katēlāti, vo tas, dejoudams ē borbolioudams, porsluojies. Rasint Aldutē būtom kielosīs nujimtē dongtieli, bet veiziejē ē veiziejē i ognelēs blēzgoliavēma ont aprūkosiu sēinu, klausies bolvieliu klioksiejēma ē salēna šērđi ton goliejēmo, ton ramībē – ē nenuoriejē ni pajodietē. Ē ne diel tuo, kad slinkis būtom apsiedēs, ale pēlna šērđelē ē galvelē bova tuokiū rūpiesniu, katrū niekam negaliejē ēšsakītē.

Va ē puodēškelē tebie apvēlka mamas siovēniēto ontvalktelio – rauduonās siūlelēš „S.R.“. Atruoda, ē mamas kvaps dā tebie, vo mama – ēšvežta omžēnā... Kēik skaudiū dalīku, kēik jautriū žuodieliu bova aprokouta, ka mama sērga... Kēik bova žadiejosī, ka nekriuoks, ka tievaliou padies. Bet nier tēp... Ašaras plaun žondelius, mamas puodēškelē tēlda verksma. Nebier kas petelius pagluosta, pagoud. No, je ē tas nepaded – sovaksēi a plekšteliē. At, kāp nuorietomēs, ka plekšteliētom mama – bet jau neplekšteliēs, nebsolauks tuo Aldutē nikumet...

Iein tievalis, nešēns vērēbū kliebio. Kēš ē kēš i koknē kāp i kiaura maišieli, vo šēloma so garās kēlst i palobius, pažemie ruoduos tuoki šalta, kāp rodēni arēms.

Bet veiziek, kāp katēnātis linksmos šuokēnie: tēp pat, kāp tēi atšvaitā asluo. Kū tēn tor tēik šuokēnietē?

– Kic kic kic, Kicelieli, akšēn če...

Ē glausta katēnieli liūdnuom ronkeliem, ē goudas anam, pavīdiedama linksmoma, glaud žondelius pri balta kailelē. Murkou katēnielis tēp ramēnontē, maluonē.

– Mona katēnieli, mona vargšieli, vedo abodo našlaitē... Ejē paskou mamas, sava oudēgelē ēškielēs, Margēs mēlžtē, vo dabā...

Už longelē šielst vies, isiūbavēs dēdioji berža. Tas i longa drangt – drangt: atruoda, ka viel bažnīčēs varpā skomb... Ne, ne, nieka nemēslīk, – patī sau saka Aldutē.

Vo kāp gerā bova, ka so mamō krūmaliūs rinka avietēs žēimā. Ougieliu prikērtā, ēr ont samanieliu bova pakrētōsēs atsiviedintē. Kāp ont šērđēis gerā bova... Tik tuos skrozdis tēp bieģ – driūželiem, veiziek – kēta ē ronkuovie...

Toukart nesopratau, diel kuo mama mon prisakē, kāp ē kū rēks dērbtē. Tēik smolkē mon ont tū samanieliu aiškēna, kāp nikumet. Klausō: mamalē, kū če tēik vēskou pasakuoji: ka mon rēks, toukart ē paaiškinsi. Saka: gali nesprietē. No, galvuojo, kap tatā: kū če galio nesprietē?

Nieka aš dabā nebnuorio klausēnietē, nieka. Aš tik nuorio golietē ē tīlietē, ē sava katinieli artēi torietē. Daugiau nieka. Atsēdūst Aldutē – ē viel snaud ont mammas puodēškelēs. Krūtēnē kēlnoojēs nu skausma – pradiejē kuosietē, žondā degtē...

Sosērūpēnēs tievalis priejē pri luovas, lūpas lig baltoma sospaudēs: negaliejē suopolīs veržtēis laukon – juokēs būdās. Ons toriejē būtē stēpros be sava mīlēmuos patiuos, katrou viežīs nuvarē i kapus. Anou prijiemē geltuona smēltelē Troikēnūs; lēka vaikioks ē mergātē, katra kel tuoki dēdēli rūpiesni, ka ruoduos – šērdēs sostuos. Be Ruozalējēs dēina da apsēdarbou, su sosiedās apsērokou, vo nakti, klausīdams Aldutēs kuosiejēma, mēslēi neožmēgdams – gal ta prakeiktuojē džiuova bus isimetosi? Juk vērē avietiū erbetas, ē medaus bova gavēs, bet gerīn nein... Jezau! Da neuždērba ož skuolas, ka sargēna ē laiduojē Ruozalējē, bet mērk – atsēkelk, rēk gautēis pri daktara Kauneckē. Rasint ku nuors pagelbies...

Nu vaistū Aldutē nieka nebova geriau: netoriejē apetita, palēka sēlpna ēr išblīškosi. Pu koriuo laika dar sošvakiejē: da daugiau kuosiejē, pakēla karštis, vo skreplē – jau so kraujo. No va, ē Kaunieckis klausiniejē, a nieks gēmēnie džiuova nesērga.

2.

Žaliava rēibos atuols. Ciels gabals driegnū pēivu, paprūdēs dūka vondēns paukštē, gaudīdamis karuosus ē smolkesnēs līdekātēs. Kartās ē kuoki ūdra liuob atbiegosi pameškeriuotē: juk nerūp anā, kas lēks kētēms.

Jau ē javā gelst. Varpelēs atruoda nešvakas. Je nežliaugs tēp smarkē, kap pernā, rasint šēik tēik atsigautomem. Būtom mēltu ne tik dounā, bet ē Bierelē, Margē, kiauiliems, – vēsū bornas būtom suotēs. Valontēns tor kolamōjē isitaisēs. Ka tik būtom sīluos – sosēvežam, kāp vēsumet, patis sogruobē, i sava stuogēnē – ka svetor nerēktom sklaidītēis. Parsētempam ton kolamōjē, paprašuom vēina kēta sosieda i talka – ē pūrā mēiguo. Kāp gerā, ka esi pats sau puons. Teisībē, Jūzaps už siekla dā nier atēdērbēs; galies ē grūdās atēdoutē. Vo žousis išandeliuojos, galies ē vākams geresnius drabužius, apava nupērktē. Ē Jūzapelē batā švakē bier...

Tēp aplink vēskou dā mēslējē Ruozalējē, Bierelēs pas daktara vežama, bet tas bova paskotēnis anuos rodou. Stēpriuos, strainiuos, jaunuos, stuoraunuos. Paskotēnis... Jūzaps ont dapšana atgolēs, mata sava suodna. Pēlniauisis vobulū – šakas lūžt. Untuonēnē – rūgštē kāp oksos, vo muolēnelē – kousk ē nuoriek. Už karta atsēgauni! Palei suodna so Bierelē arē dērva. Muolis šlaps. Vēituoms vagas līg ē dailē sogol, vo vēituoms – ē so kūlio plūga nugrondēs, viel atgal traukas. Pasēžvalga, a par suodna neatmērgoliou mielēna bliuskelē – gal ku nuors pakoustē atneš? Va, ē parein! Kou atnešosi, ded ont pagriuovalē šalēp arēma. Jūzops varuos so plūgo ont žuolies: lai Bierelē paēls, pasēgraiba prīšpēitē.

– Nevarīk, aš pamēginsio.

Ē veiz Jūzops, jouda douna kromsnuodams, ka poikiausi ir anuo muotrēška! Juk ē pavasari mitriausē už vėsus apsisiejė. Jūzaps tik bierė iš sietovė grūdus, vaikuitis prinešiuojė ē pribiržiuojė, vo Ruozalėjė so Bierelė tik ekiejė, drapakava – gražė bova veizietė. Jūzops valgīdams džiaugas ē mėsłėi, ka anam smarkė pasisekė: strainoms – plaukā stuorė, joudė, garbanuotė koskelė nenulaika, diel tuo retā anou ē tenešiuo. Stėproms – kāp vīra! Da nekuožnos vīrs tėik gal. A maiša kuoki – tik capt ē neš. A malkinie – tik už miedi, ont vuožė – ē so dvėtraukio tik leid, kāp so zeimario. Ē truobuo tvarka: vėskas i vėitas sodieliuota, kāp ē tor būtė. Vo ē daržā – išravietė, išretintė, prakaito palaisitė: tik aug vėskas ē bujuo. No bet negerā, negerā tėik dėrbtė; rėk varitė anou nu plūga – da Jorgis pamatės čīdīsės...

– No, Bierelė, arkiu vėdo. Lai biegi gaspadėnė biškilieli atsėpūstė.

Nepūs ana, nepūs. Bus jau besisokonti ta truobuo, ta malkinie, rasint ē Margės bus nubiegosi parkeltė, pagėrditė. Lepėn tus vākus: vėsor – tik pati rėstė – posrėstė. Ēr saka, nesunkė... Lai Aldutė pažaid, paug – prisidarbous, vėskas priš akis...

Parsėvara Jūzops Bierōjė i kėima. Vėso patuorio žīd jurginā dėdėliausiuom galvuom. Bierė kāp biosos kuoks – tik grībšt tus žėidus! Jūzops tik žvilgt i longus – a Ruozalėjė kartās neveizas? Juk ana vėsumet paveiz, lauk so valgio. Ne, mosintās bus išejosi, ka nier. Tik Rieksis, išlindės iš būduos, žiuovau ē roužoujės. Vākā trasiuo. Nuvedės Bierė, atrond sava Ruozalėjė begolintė.

– No, kas tau?

– Negalio... Jūzapali, negalio: vėskas skaud...

– No va, gruobės, pliešės, savės negailiejė. Važiousiau pas daktara. Je rėks – parduosiau karvė ē komelė, bili tik pasitaisītomi. Jau rītuo.

3.

Jūzops bova nedėdėlis dailos žmuogielis, baisė geruos šėrdėis, vėsus darbus muokiejė. A pečio pamūrītė, a kū socėnavuotė muotrėškuoms, a kiaulė kam padortė, nusvėlintė ēr išmesinietė. Bova pats pasėdėrbės tuokė svėlėnamōjė – so medės kūrenama, ka nerėktom svėlintė so šiaudās. Ta anou daug kas ē liuob kvėistėis. Vo vakarās ēr onkstėi nu rīta da liuob nuliektė i Šarkės užplūska kuokė līdekātė nutvertė. Ē džiaugies gavės gera muotrėška, toriedams do vākus. Ēr ūkielis kėla. Žemės jau septīnė jektarelė, truoba skėiduoms apdėngta; kūtalė, ka ē muolėniu plītu, bet vėstėik... Īr ē klietalė, ē stuogėnė, ē kalvė bova, vėskas – kas rėk.

Ē kars jau iškēntiets. Ēk ēk: če ē vuokītē, ē rusā užgīvena truobalē. Vo je vuorlaivis lek – vēsē liuob biegtē i tuoki išdžiūvosi prūda pu dēdēlēs tapalēs. Ka spruoginiejemā nutēls – iškēš galvas paveizietē – a truobas svēkas tebie... Juk ne vēinam padegē – ē kor toukart rēk dingtē? Tas īr baisiausis dalīks, ka palēikti kāp paukštātis be gūžtas ē netori kor glaustēis.

Vo kas diejuos pu kara! Viel žmuonis so šautovās ē briauninkās tik ein kāp pu sava, tik jem, kū rond, tik dērb, kū nuor. To esi nieks. Ē Reksielis – ē tas oudēgelē prispaudēs lend i būda – ē ni žiaugt. Vēskas, kas bova, jau iškēntieta, ka tik tuoliau galletom iškēntietē. Tēp mēslējē Jūzops, neramoma pats nu savēs nuoriedams pakavuotē. Nesavie Jūzops bova, nesavie. Kuožnos matē, ka žmuogos velk sava rūpiesni kap sunkē našta. Ka kumet Janoška atsineš nomēnēs, bent ašaras lēngviau pasēpēl, vo tēp šērdēs – kāp akmou...

Kāp sunkē kamavuos anuo Ruozalējē, bet Jūzops vēskou ištvierē. Kelēs nedielēs atēdērba pas ūkininka už paskuolintus litus vaistams, už sokra gabala. Vēskas veltou. Jebētās to kū padarīsi, je viežīs pristuojē.

Bet ka ē ta vargšē Aldutē, katruo Ruozalējē tēp mīliejē – ē ta kamoujēs. Nuvežē anou sovīniuota i adējalus ont traukēnē. Vaguonu longā pu kara išdaužītē... Aldutē, sodžiūvosēs ronkelēs sospaudosī, vēsa dreb nu šaltē ē tik kuos, tik kuos. Nusēvēlka tievalis kailēnius, sovīniuojē i šēlta vēlna, bet Aldutē vēs tēik negaliejē sošēltē.

Laukā jau bova apsnēgtē, tīlē, niūrē. Katra truobalē nugriauta a nudegosi, katra ē svēka. Biednos puokaris...

Aldutē, Klaipiedas lēguonēnie palēkosi, čēpnuo tus repcikūs, šalēp luovas sodietūs; išbalusi nesokalb ni puoterieliu ē tik krint ont lēguonēnēs puodēšku kuosiedama. Nebrūpiejē ni katēnielis, ni kāp tievalis vargst – nieks nebrūpiejē, nabagelē. Prabiega, žvairā veiziedamas, seselēs a slaugēs, vaistās atsēdoudontēs; ka prieit – nubrauk nu kaktuos prakaita a par lūpas so driegno vato, on palkelēs apvīniuoto. Kētuojē gailestingesnē: ē saldiuos erbetelēs kuoki gorkšnieli pakēš, bet ēr ta Aldutē atruoda be skuonē...

Luovuo prīšās – tuoki mēnka babūnelē. Kuos, gargaliou, kažēn kou vapaliuo, kažkuoki piningieli nuosinelie če sovīniuo, če išvīniuo. Bet ē ta babūnelē tuoki švaka – mosintās ē tas piningielis nieka nebipagelbies.

Vo Aldutē – nieka nieka: ni piningelē, ni mamas, ni tievalē, ni bruolē, nieka nieka...